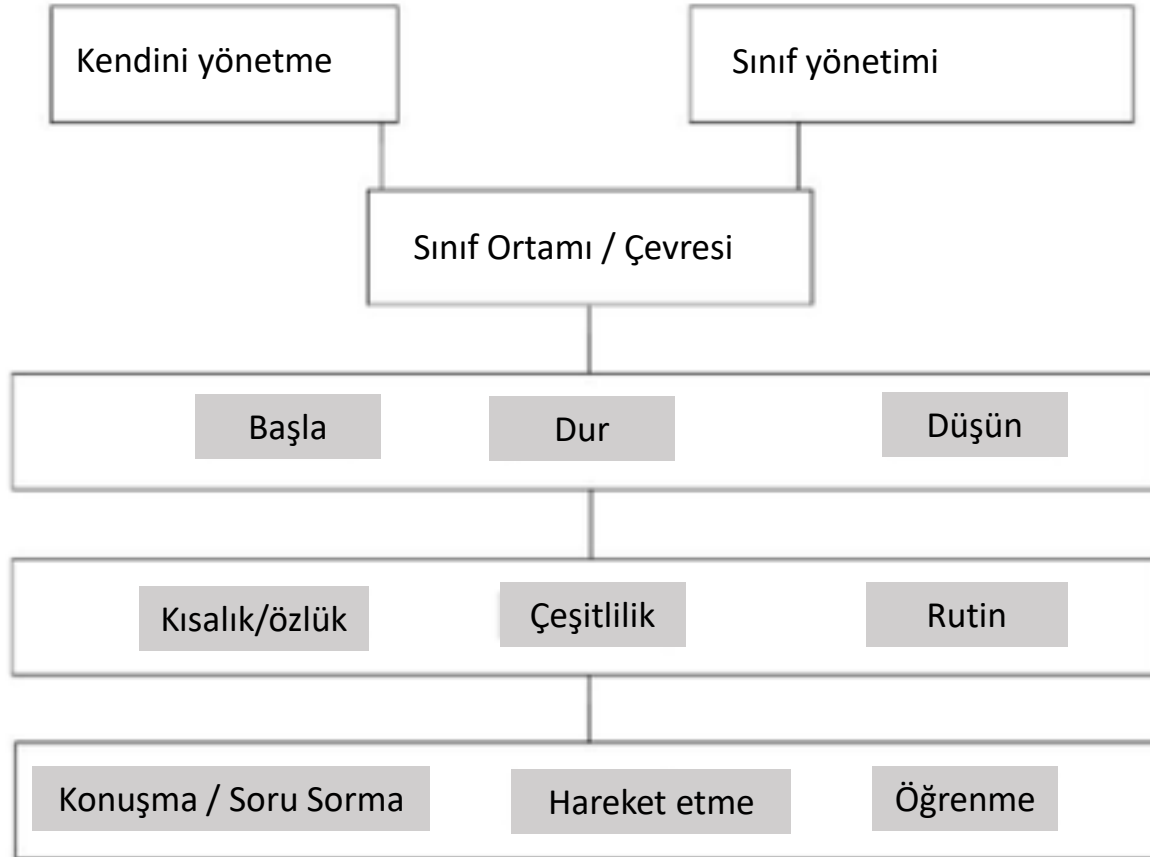

Öğrenme Güçlüğü ve Davranış Bozuklukları

Öz düzenleme-3

sınıf modeli

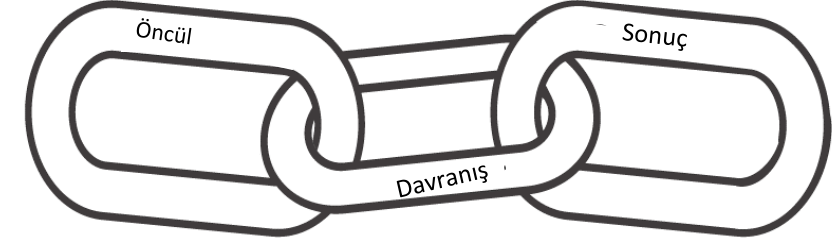
Müdahalelerin etkililiği

Sınıf temeli müdahalelerin etkililiği üç faktöre bağlıdır:

1. Çocuğun özellikleri
2. Müdahalenin öğeleri
3. 1 ve 2 arasındaki etkileşim

DuPaul ve Stoner (2003) öğrenme ve davranış problemlerine yönelik müdahalelerin deseni, uygulanması ve değerlendirilmesine ilişkin 5 temel ilke önermişlerdir:

1. Müdahaleyi geliştirme, değerlendirme ve revizyon veri temelli etkinliklerdir.
2. Müdahaleyi geliştirme, değerlendirme ve revizyon öğrenci için en iyi neyse ondan yola çıkar ve açıkça belirlenmiş, sosyal olarak değerli çocuk çıktılarının elde edilmesine odaklanır.
3. Müdahale prosedürleri derinlemesine belirlenme ve betimlenmeli ayrıca açıkça paylaştırılmış rolleri olan personelin katılımıyla gerçekleştirilmelidir.
4. Etkili müdahaleler uygun davranışların ve/ya öğrenmenin artmasına yol açar, yalnızca istenmedik ya da rahatsız edici davranışların azalmasına yol açmaz.
5. Müdahaleden önce, müdahalenin belirli bir çocuğun, öğretmenin ve sınıfın davranışı üzerinde etkileri bilinemez.

Davranışsal müdahaleler

DEHB'li çocuklarda davranışa dayalı sınıf müdahalelerin etkililiğine ilişkin birçok çalışma bulunmaktadır (Abramowitz & O'Leary, 1991; DuPaul, 1991; DuPaul & Stoner, 2003; DuPaul & Weyandt, 2006). Bu müdahaleler ya olumsaldır (istendik ya da istenmedik davranışları takiben sonuçların sunulması) ya da öncül davranışların yönetimini içerir:

Öğretmenin davranışın ardından ilgilenmesi / dikkati (hem olumlu hem olumsuz) ve sınıftaki sembol pekiştirme sisteminin kullanımı (pekiştirme, bedel ödeme ve ev ve okul arası sonuçlar gibi)

Öğretmenler genellikle sonuçları temel müdahale olarak manipüle etmektedirler (Pffner & O'Leary, 1993), olumlu pekiştirme ile hafif ceza kullanmaktadırlar. Sonuç olarak bilgisayar kullanımı ile teknoloji kullanımı, akranların eğitici olması gibi çeşitli şekillerde kullanılmaktadır (DuPaul & Weyandt, 2006; Raggi & Chronis, 2006). Akran öğretiminin nasıl yapılacağına akranlara öğretilmesi önemlidir (örn., yüksek düzeyde pekiştireç kullanımı gibi; O'Leary & O'Leary, 1977).

Günümüzde asıl vurgu öncül manipülasyonuna olmaktadır (Raggi & Chronis, 2006). Öğretmen hangi durumda problem yaşanacağını kestirerek bunlardan kaçınmayı planlar.

Etkileşim

Hem DEHB hem de davranış sorunları olan çocuklarla kullanılabilecek stratejiler

Olumlu olma

Olumsuz davranışlar yerine sergilenmesini istediğiniz davranışları vurgulayın. Böylece istenen işi / görevi anlamalarını sağlamış olursunuz

Net yönergeler verme

Basit tek aşamalı yönergeler verilir yönergenin anlaşılıp anlaşılmadığını izlemek yönergenin yerine getirilme olasılığını artırır. Gruba yönelik yönerge veriliyorsa DEHB'li öğrencinin anlayıp anlamadığını görebilmek için yönergeyi tekrar etmesi istenebilir.

Kural belirleme, İpucu sunma, Geçişleri yapılandırma, Tutarlı rutin oluşturma, Değişiklik yapma, Düzeni bozmayan hareketlere izin verme, Geribildirim sunma, İstenmeyen bir görevle isteneni eşleştirme, Başarıyı inşa etme, Değişikliklere hazırlama, Önleyici stratejileri kullanma, Sınıf zamanını etkili kullanma, Müfredatı uyarlama, Renkli kodlama kullanma

Kural belirleme

Bir dizi kural belirlendiğinde öğrencilerin yönergelere uyma ve sınıf işleyişini takip etmeleri artmaktadır (Paine vd., 1983). Aralıklı olarak DEHB'li öğrencinin kuralları anlayıp anlamadığını ve spesifik ortamlardaki davranışsal beklentileri anlayıp anlamadığını kontrol edin. Örneğin bahçeye çıkmadan önce öğrenciye bahçe kurallarını hatırlatın.

İpucu sunma

DEHB'li öğrenciye doğrudan öğretmen müdahalesini içermeyen dışsal görsel ya da işitsel ipuçları sunmak uygun sınıf davranışlarının korunmasında yararlıdır. İşitsel bir ipucu (örn., ses kaydı dinletmek): halen çalışıyor olduğunu hatırlatmak için bip sesi dinletmek görevle ilgilenme ve akademik performansı artırmaktadır (Blick & Test, 1987).

Geçişleri yapılandırma

DEHB'li bireyler formaldan informale, odaklı dan odaksız ve yapılandırılmıştan yapılandırılmamışa geçişte kolaylık yaşarlar. Son işe başlarlar ilk vazgeçen onlardır. Öğretmen çocuğun görev dışı işlerle ilgilenmesine izin verirse dikkatini tekrar toplaması daha güç olacaktır.

Geçişleri minimumda tutma ve geçişte ek yapılandırma, olumlu pekiştirme (geçiş yapması üzerine) sağlama ve formal bir ortama yerleşmesine yardımcı olma tüm sınıf işlevlerini olumlu yönde etkileyecektir. Farklı sınıflara gitmek gerekiyorsa bir akran yardımcı olabilir. Gerekli durumlarda 2 set kitap oluşturmak (biri ev biri okul için) yardımcı olacaktır (Jones, 1994).

Tutarlı rutin oluşturma

Günlük etkinliklerin sürekli değişmesi kafa karıştırıcı olabilir, göreve ilgiyi azaltabilir ve işleri tamamlamayı engelleyebilir. Planlı rutini olmayan sınıflarda DEHB'li çocuklar zorluk yaşarlar. Gün içerisinde zaman geçtikçe bilişsel olarak daha az verimli hale gelirler, bu nedenle daha karmaşık problem çözme görevleri sabah ilk saatlerde daha az yapılandırılmış etkinlikler ise öğlen sunulabilir (Zagar & Bowers, 1983).

Değişiklik yapma

Tutarlı bir rutinin yanı sıra DEHB'li bireyler çoklu kısa süreli çalışma fırsatı ile görevler arasında seçme şansı sunulduğunda daha iyi işlevde bulunurlar. Olumlu ya da olumsuz geribildirimlere diğer çocuklar gibi tepkide bulunurlar ancak bastırma / ketleme sorunları yüzünden daha hızlı, sık, tahmin edilebilir ve anlamlı pekiştireçlere gereksinim duyarlar.

Düzeni bozmayan hareketlere izin verme

DEHB'li öğrenciler için öğretmenler sınıf amaçlarını öncelik sırasına koymalıdır. Çoğu öğretmen organizasyon ve görevlerin tamamlanmasını önceliğine almaktadır. Çocuk akranları gibi görevleri tamamlıyorsa ancak yine diğerlerine göre daha kıpır kıpırsa ve daha aktifse öğretmen biraz esnek olmalı ve bu davranışları düzeni bozucu olarak görmemelidir.

Geribildirim sunma

Hemen geribildirim sunulmalı ve öğretmen çocukla ilgilenmelidir / dikkat sunmalıdır. Bazı durumlarda geribildirim sunmak için çocuk öğretmene yakın oturtulabilir ya da yardımcı öğretmen, üst sınıftan öğrenci, aynı sınıftan akran bağımsız çalışırken yardımcı olabilir.

İstenmeyen bir görevle isteneni eşleştirme

Tekrarlayıcı ve ilgi çekici olmayan görevlerde dikkat sorunları olan çocukların görev üzerinde çalışma davranışları bu görevlerin ardından motive edici başka bir görevle geldiğinde artmaktadır.

Başarıyı inşa etme

DEHB'li öğrenci ile etkileşimlerin başarılı bir şekilde sonlandırılması gerekmektedir. DEHB'li öğrenciler öğretmenlerinden genellikle olumsuz pekiştireç aldıklarından ve sürekli başarısızlık yaşadıklarından başarılı olmalarına fırsat dahi sunulmadan cezalandırılmaktadırlar. DEHB'li çocukların tekrar denemek , başarılı olmak ve övülmek için fırsatlara gereksinimleri vardır.

Değişikliklere hazırlama

DEHB'li bireyler aşırı bir şekilde kolayca uyarılabildiklerinden ve bir ortamdan diğerine geçişte zorluklar yaşadıklarından beklenmedik ya da açıklanmayan değişiklikler ciddi problem davranışlara neden olabilmektedir. Kalan zamanını ifade ederek çocuğu değişikliğe hazırlayın. Gün içinde daha sonra bir değişiklik olacaksa çocuğu bir köşeye çekerek ona açıklamada bulunun. Geriye sayma ya da önceden uyarma DEHB'li çocuğun değişiklikleri anlamasını ve daha uygun şekilde tepki vermesini kolaylaştıracaktır.

Önleyici stratejileri kullanma

Olası sorunları öngörün ve reaktif stratejiler yerine önleyici stratejiler geliştirin. Çocuğun becerilerini iyi bilmek sorun çıkabilecek durumları öngörmeyi ve spesifik stratejiler geliştirmeyi kolaylaştıracaktır. Önleyici olabilmek için öğretmen çocuktan beklenenleri değiştirebilir, yeterliği artırmak için speifik eğitimsel fırsatlar sağlayabilir. Önceden planlama yapmak sorunları azaltacak sürekli tekrarlanan hatalar sonucu ortaya çıkabilecek ikincil sorunları önleyecektir.

Sınıf zamanını etkili kullanma

Öğretmenler genellikle zamanlarını neyi öğreteceklerini planlamakla geçirmekte nasıl öğreteceklerine çok az zaman harcamaktadırlar. Öğretmenlerin öğretime ayırdıkları süre ciddi şekilde değişiklik göstermektedir (%50-90 arası; Goldstein, 1995). Aşağıdaki stratejilerden faydalanılabilir:

- Ödev defteri kullanılabilir (öğrenci imzalayabilir) ve anne ya da baba ev ve okul arasındaki iletişimi kolaylaştırabilir.
- Öğrencilere günlük planlayıcı sunarken hem görsel hem sözel ipuçlarını kullanılabilir. Kolay hatırlanması için renkli kodlamalar kullanılabilir ek destek için de sözel ipuçları kullanılabilir. Bir öğrenci tüm planı okuyarak üzerinden geçilmesi sağlanabilir (Jones, 1994).
- Yönergeleri tahtaya yazılırken kutu içine alınabilir ve çalışmalarını ayırtırmak için farklı renkler kullanılabilir. Tahtaya yazılanlar numaralandırılabilir ve önemli sözcükler oklarla gösterilebilir ya da altı çizilebilir (Jones, 1994).

Müfredatı uyarlama

Araştırmalarca etkililiği ortaya konmuştur (Dunlap & Kern, 1996; Lane vd., 2011)

Bazı örnekler;

Okuma

- Sınıf içi ödevleri kısaltın.
- Çalışma kağıtlarını ya da kitaplarını küçük parçalara bölün. Çocukların belirli bir zamanda yalnızca biri üzerinde çalışmasını isteyin.
- Sınıf tartışmalarından önce çocukların okuma parçasını teyp, CD ya da bilgisayardan dinlemesini sağlayın.
- Çocukların gruplar halinde okumasını isteyin, biri okurken diğerleri dinlesin. Her paragrafta görev değişimi yapın.
- Bağımsız okuma raporları ya da projeleri için öğrencilerin ilgilendikleri materyalleri seçmelerine izin verin.
- Çocukların okuduklarını sözel olarak tartışmaları için teşvik edin ve görüşlerini kaydetmek için ses kayıt cihazı kullanın.
- Bilgiyi sunmak için sesli kayıtları kullanın.
- İnteraktif yazılım kullanın.

Matematik

- Öğrencilerin sütunları organize edebilmeleri için kareli kağıt kullanmalarını teşvik edin.
- Matematik kurallarını ezberlemek için gerekli çabaya ilgiyi artırmak için çarpma rapisi ya da şarkısı gibi değişik stratejiler kullanın.
- Çocukların sınıfta bağımsız çalışması gerektiğinde tahtaya görsel modeller yerleştirin.
- Matematik kurallarını ya da problemlerdeki farklı adımları hatırlayabilmeleri için mnemonik stratejilerden yararlanın.
- Çalışmaları doğru olmuş mu diye kontrol etmeleri için hesap makinesi kullanmalarına izin verin.
- Matematiği gözden geirmek ve pratik yapmak için interaktif yazılım kullanın.

Yazma

- Yazılı ödevler için başlangıç fikri bulmak ve yapıyı tamamlamada bağlantılı fikirler geliştirmek için çocuklara basit bir sistem öğretin.
- Süresiz yazma ödevleri verin. Yazılı ödevleri parçalara bölün ve gelişme olup olmadığını görmek için ara ara kontrol edin.
- Yazılı ödevler gerektiğinde fikirlerin düzenlenmesi için bir sistem sunun.
- Proje ve etkinliklere ek puan verin.
- Seçilmiş, çocukların çok ilgilendiği yazılımları teşvik edin.
- Yazı testlerine çalışırken manipülatif kullanmayı teşvik edin. Cırt cırtlı ya da mıknatıslı harfler ile sözcükler oluşturabilir.
- Yazılı ödevlere iki puan verin: içerik için bir puan verin yazım, gramer vb. için ayrı puan verin (Jones, 1994).

Renkli kodlama kullanma

Uygun, ayırt edici uyarılara dikkati çekmek için etkili bir şekilde renk kullanımının etkili olduğu gösterilmiştir (Zentall, 1989, 1995, 2006; Zentall & Kruczek, 1988). Yazılı görevlerde renkli ipuçları kullanmak DEHB'li bireylerin dikkatini artırmaktadır (Zentall, 1989). Göreve yöneltilen dikkati dağıtmak için değil toplamak için kullanılmalıdır. Tekrarlı görevlerde temel özellikleri renklendirmek ilgi ve motivasyonu artırabilir.

SONUÇ

Planlama, dikkat, dürtüsellik ve hiperaktivite sorunları yaşayan çocukların başarılarını şekillendirmede öğretmenler hayati bir rol oynarlar. Bu çocukların bir çoğu DEHB tanısı alırken bir kısmı almazlar. DEHB semptomları ilaçla azaltılabilse de DEHB tedavi edilemez ya da ortadan kaldırılamaz. DEHB, müdahale edilmesi gereken yaşam boyu süren bir sorundur. Etkili bir şekilde müdahale edebilmek için öğretmenler DEHB'li çocukların gözünden dünyayı görmelidirler, sorunları ortaya çıkaran nedenleri anlamaya çalışmalı müdahale için spesifik stratejileri bilmeli, bu stratejileri sınıflarında etkili bir şekilde nasıl uygulayacaklarını bilmelidirler.

Kaynak

Learning Disabilities and Challenging Behaviors: Using the Building Blocks Model to Guide Intervention and Classroom Management, Third Edition Third Edition
Nancy Mather Ph.D. (Author), Sam Goldstein Ph.D. (Author), Katie Eklund Ph.D. (Author), Dr. Elaine Cheesman Ph.D. (Contributor), Dr. Deborah Rhein (Contributor), Dr. Annmarie Urso Ph. D. (Contributor)
Paul H Brookes Publishing